

Reactie op het Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020

1 Situering

1.1 Procedure

Op 2 december 2010 vroeg de heer K. Peeters, minister-president van de Vlaamse regering de Vlor om “voor passend gevolg kennis te nemen van het ontwerp hervormingsprogramma Europa 2020”.

Het Vast Bureau van 9 december 2010 besliste om op de voorstellen uit het programma te reageren. De Raden voor het Secundair en Hoger Onderwijs en de Raad voor Levenslang en Levensbreed Leren formuleerden een input. De commissie Internationaal onderwijs- en vormingsbeleid onder voorzitterschap van de heer R. Schollaert, nam de eindredactie voor zijn rekening.

De reactie werd goedgekeurd door het Vast Bureau van de Vlor op 3 maart 2011.

1.2 Wat beoogt het Vlaams hervormingsprogramma Europa 2020 ?

Het Vlaams hervormingsprogramma vloeit voort uit het Europese hervormingsprogramma Europa 2020 en vertaalt de Europese doelen in Vlaamse beleidsdoelstellingen.

1.2.1 Europe 2020 : een nieuwe aanpak

Het Europese hervormingsprogramma 2020 is een globale strategie die een opvolger moet worden voor de Lissabonstrategie uit 2000. De strategie Europa 2020 schuift drie elkaar versterkende prioriteiten naar voren :

- een slimme economische groei gebaseerd op kennis en innovatie;
- een duurzame economische groei die zuinig omspringt met hulpbronnen;
- een versterking van de werkgelegenheid en sociale en territoriale cohesie.

De raad van 17 juni 2010 onderschreef daarom de vijf volgende concrete streefdoelen (kerndoelstellingen):

- ernaar streven de arbeidsparticipatie voor vrouwen en mannen en in de leeftijdsgroep 20-64 jaar op 75% te brengen, onder meer door middel van een grotere participatie van jongeren, ouderen en laaggeschoolden en een betere integratie van legale migranten;
- de voorwaarden voor onderzoek en ontwikkeling verbeteren, meer bepaald met het doel de gecombineerde publieke en private investeringen in deze sector op 3 % van het BBP te brengen. De commissie zal een indicator ontwikkelen die de O&O- en innovatie intensiteit weergeeft;
- de uitstoot van broeikasgassen met 20 % verminderen ten opzichte van 1990; het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in het finale energieverbruik tot 20% opvoeren; en toewerken naar een vertering van de energie-efficiëntie met 20%. De EU zal een besluit nemen om uiterlijk in 2020 tot een verlaging te komen met 30% ten opzichte van 1990 als voorwaardelijk aanbod met

het oog op een wereldwijde en brede overeenkomst voor de periode na 2012, op voorwaarde dat andere ontwikkelde landen zich tot vergelijkbare emissiereductie verbonden en dat ontwikkelingslanden een bijdrage leveren die in verhouding staat tot hun verantwoordelijkheden en capaciteiten.

- Onderwijsniveaus verhogen, in het bijzonder door ernaar te streven de schooluitval onder 10% te brengen en door het aandeel van de bevolking in de leeftijdsgroep 30-34 jaar dat tertiair of gelijkwaardig onderwijs heeft voltooid op te trekken tot ten minste 40%;
- Sociale insluiting bevorderen, met name door armoedereductie, door ernaar te streven ten minste 20 miljoen mensen een uitweg uit het risico op armoede en uitsluiting te bieden.

De lidstaten zijn ook overeen gekomen dat iedere lidstaat naargelang van eigen nationale kenmerken en beleid zullen bijdragen tot de realisatie van de Europese doelen. Daarom vertrekt de nieuwe strategie Europe 2020 van een gedifferentieerde nationale aanpak waarin de vijf kerndoelstellingen worden vertaald naar eigen nationale doelstellingen en maatregelen op het vlak van werkgelegenheid, onderwijs, sociale inclusie, O&O, energie en klimaatverandering.

De strategie kreeg ook een governancekader mee om de Europese samenwerking efficiënter te laten verlopen. Dit omvat onder meer een versterkt toezicht op EU-niveau gecombineerd met een thematische benadering om groeibevorderende structurele maatregelen te nemen. De Europese Raad krijgt een sturende rol doordat ze eenmaal per jaar een evaluatie maakt van de vorderingen zowel op het niveau van de Unie als op niveau van de lidstaten. 2010 is een overgangsjaar. In november 2010 verwacht de Unie de ontwerp hervormingsplannen en in april 2011 de definitieve hervormingsprogramma's. In juni brengt de commissie dan aanbevelingen uit over de nationale hervormingsprogramma's (en stabiliteits- en convergentieprogramma's).

1.2.2 Een Vlaams / Belgisch hervormingsprogramma

Het document waarover de minister-president advies vraagt is het ontwerp voor Vlaams hervormingsprogramma waarin Vlaamse doelen en beleidsmaatregelen worden uitgetekend.

Het hervormingsprogramma bouwt verder op eerdere vergelijkbare actieplannen : het pact van Vilvoorde (2001 en 2005), "Vlaanderen in actie" en het pact 2020 uit 2009. Vlaanderen volgt immers al diverse jaren de Europese agenda op de voet. De aanpak van nationale hervormingsplannen is voor Vlaanderen daarom geen nieuw instrument.

Op basis van dit ontwerp leverde de Vlaamse overheid haar input voor het ontwerp van nationaal hervormingsprogramma van België. De lidstaten van de Europese Unie moeten pas in april 2011 hun definitieve Nationale hervormingsprogramma's aan de Europese Commissie overmaken. Ook Vlaanderen zal haar Vlaams Hervormingsprogramma tegen april 2011 finaliseren, en het definitieve VHP zal als bijlage bij het Nationale Hervormingsprogramma worden gevoegd.

De relevante strategische adviesraden zullen zich over het ontwerp VHP buigen. Daarnaast zal het ontwerp VHP ook voorwerp uitmaken van een reflectiemoment waarbij de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de Vereniging van de Vlaamse Provincies en de Verenigde Verenigingen zullen worden betrokken. De resultaten van het reflectiemoment en de adviezen van de strategische adviesraden zullen meegenomen worden bij de redactie van een definitief Vlaams Hervormingsprogramma.

2 Reactie

2.1 Werk maken van actie- en beleidslijnen

2.1.1 die concreet zijn

De Vlor stelt vast dat het Vlaams Hervormingsprogramma een synthese maakt van grote krachtlijnen van het Vlaamse beleid die al eerder zijn afgesproken in het kader van VIA en het pact 2020. De tekst verwijst ook naar het Vlaams regeerakkoord, beleidsnota's en beleidsbrieven. Maar deze ambities blijven op heel wat punten bijzonder vaag en algemeen. Op grond van de huidige informatie blijft het moeilijk om de haalbaarheid en de effectiviteit van het Vlaams hervormingsprogramma in te schatten. Erg cruciaal is de vraag naar de budgettaire ruimte om al deze plannen uit te voeren. De Vlor vraagt naar concrete beleidsplannen voor kinderopvang, O&O, levenslang- en levensbreed leren, de strijd tegen ongekwalificeerd schoolverlaten, armoede bij kinderen,

Deze soms voluntaristische algemene doelen moeten omgezet worden in concreet beleid. De Vlor vraagt voor elk beleidsdossier concrete doelstellingen, met een afweging van de verschillende beleidsinstrumenten en concrete beleids- en implementatielijnen ¹. De Vlor zal aan de hand van de concrete plannen over de onderwijsrelevante dossiers advies uitbrengen.

2.1.2 die coherent zijn

De Vlor verwondert zich over het feit dat beleidsdoelen en -lijnen die in het kader van VHP en in het pact 2020 staan, door andere beleidsmaatregelen lijken te worden tegengegaan. Dergelijke incoherentie in beleidsvoering ondermijnt het vertrouwen in innovatie-inspanningen bij onderwijsmensen en het brede publiek doordat tegenstrijdige signalen worden uitgestuurd. De raad verwijst, bij wijze van voorbeeld, naar de volgende dossiers :

- De Vlor verwijst naar de ambities voor deelname aan levenslang leren enerzijds en de beperkingen voor het gebruik van opleidingscheques. Dit instrument heeft in het verleden nochtans zijn nut bewezen als stimulans voor levenslang en ook levensbreed leren.

¹ Recent maakte de studiedienst van de Vlaamse Regering de resultaten bekend van de eenmeting. Deze brengt aan de hand van een set van kernindicatoren de realisatie van de 20 doelstellingen van het pact 2020 in kaart. Op grond hiervan lijkt dat voor verschillende domeinen zoals investeringen in O&O, de halvering van het aantal kortgeschoolden, de deelname aan levenslang en levensbreed leren nog extra inspanningen zullen nodig zijn

Studiedienst Vlaamse Regering. (2011). *Pact 2020. Kernindicatoren. Meting voorjaar 2011*. Opgeroepen op februari 2011, van Vlaanderen in actie: <http://ikdoe.vlaandereninactie.be/wp-content/uploads/2011/02/Eenmeting-Pact-2020.pdf>

- De Vlor verwijst naar de ambities op het vlak van O&O en de engagementen voor de financiering ervan. De budgettaire ingrepen van de voorbije jaren gingen niet in die richting. De Vlor pleit voor volgehouden inspanningen op dit vlak.
- De Vlor verwijst naar de problematiek van het aantrekken en behouden van goede leraren in het onderwijs en de begeleiding van jonge leraren.

2.2 Onderwijs in balans tussen maatschappelijke verwachtingen en haar pedagogische missie

Dit programma refereert sterk aan de doelstellingen van Europa 2020. Europa ziet onderwijs heel sterk gezien als een actor om maatschappelijke doelen te bereiken.

Op zichzelf is er niets verkeerd met de aandacht voor de maatschappelijke functies van onderwijs. Integendeel, het is een uiting van het grote maatschappelijk vertrouwen in het onderwijs. Maar de opdrachten van het onderwijs kunnen zeker niet worden beperkt tot maatschappelijke doelen. Het onderwijs realiseert zowel maatschappelijke doelen (functionele doelen, integratie in het maatschappelijke leven, sociale cohesie en gelijkheid) als pedagogische doelen.

De pedagogische opdracht van het onderwijs houdt in dat onderwijs jonge mensen opvoedt om op een kritische en creatieve manier mee de samenleving vorm te geven door

- kennis, vaardigheden en attitudes aan te leren.
- maatschappelijke ontwikkelingen kritisch te bevragen en er innovatief mee om te gaan.
- bewust om te gaan met normen en met waarden, met diversiteit en met zingeving.

Deze pedagogische opdracht staat soms op gespannen voet met vele maatschappelijke vragen die op het onderwijs afkomen. Daarom moet onderwijs

- zich assertief opstellen en prioriteiten stellen vanuit haar eigen pedagogische professionaliteit.
- signalen geven over maatschappelijke ontwikkelingen die de school/het onderwijs niet (alleen) kan oplossen.
- deelnemen aan het brede maatschappelijk debat.

2.3 Participatie en consultatie van onderwijsgeledingen

De Vlor waardeert dat de Vlaamse regering de vernieuwingen vorm geeft in nauw overleg met de sociale partners en het middenveld. Het creëren van ownership waarvan sprake in het punt 1.1. is wezenlijk voor het slagen van dit hervormingsplan.

Het is wel merkwaardig dat het plan de “andere relevante Vlaamse actoren en stakeholders” vermeldt maar niet de strategische adviesraden (met uitzondering van de SERV). De Vlor vraagt dat de strategische adviesraden op relevante momenten van het proces o.m. bij rapportages en tussentijdse evaluaties worden betrokken en advies kunnen geven.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Ann Demeulemeester
voorzitter

